

תוכן העניינים

מבוא	3
ביוגרפיה ורקע תיאורטי	4
תחושת ניכור וזרות בשירים	9
אורבניות	13
אזכורים היסטוריים	15
ישראליות והיעדרה	17
סיכום	19
מקורות	20

מבוא

בעבודה זו אעסוק במאיר ויזלטיר וביצירתו, כאדם וכמשורר. אבחן את קורות חייו בשנותיו הראשונות ואראה כיצד השפיעו על בחירותיו הפואטיות, כמהגר וניצול מלחמה, ולאחר מכן כישראלי בעל אמירה פוליטית-מוסרית מתריסה.

שירתו של ויזלטיר מאופיינת בסממנים של זרות וניכור, המובעים תדיר דרך התרחשויות עירוניות. הוא מלא אזכורים היסטוריים, אשר רק מבליטים את מקומו הכפול, כישראלי וכיליד אירופה. כל אזכור אורבני מלווה גם באזכורי טבע, כגון חיות ותיאורי נוף, אשר רק מבליטים את הניגודיות המתקיימת בשיריו. ויזלטיר חי מרבית חייו בעיר תל אביב, ושיריו מאופיינים באוירה אורבנית מאד.

חוקרי ספרות הכותבים על ויזלטיר, חוזרים ומזכירים את הניכור המתריס המאפיין את שירתו, ביחוד את שירתו המוקדמת. לויזלטיר שפה פואטית משלו, אשר הפכה לסימן היכר, דרכה הוא מעביר תחושות יאוש, חוסר טעם, הסתייגות, התבדלות, צורך להשתחרר מריבונות, אם זו ריבונות פוליטית ואם זו אהבת גבר לאישה.

אזכורים היסטוריים מלווים את שיריו, כאדם משכיל ודובר שפות, אשר עסק גם בתרגום יצירות קלאסיות לעברית. העושר התרבותי הנובע מהשכלתו ומנדודיו, בא לידי ביטוי באיפיון הישראלי של שיריו דרך אזכור כל מה שאינו ישראלי - צריחי כנסיות, מזג אוויר גשום, ערים אירופאיות, אזכורי מלחמת ואזכורידת.

ביוגרפיה ורקע תיאורטי

מאיר ויזלטיר הוא משורר ומתרגם ישראלי, יליד 1941. הוא נולד במוסקבה שבברית המועצות. בעיצומה של מלחמת העולם השנייה נהרג אביו, שהיה חיל בצבא האדום, והמשפחה עברה לנובוסבירסק שבדרום מערב סיביר. בהיותו ילד בן ארבע, אמו של מאיר נאסרה על ידי השלטון הקומוניסטי. מאיר חי עם אחותו ובעלה בפולין ובגרמניה, ובהיותו בן שמונה עלו לישראל. בישראל התגורר מאיר בקיבוץ עין השופט ובנתניה. מגיל ארבע עשרה הוא חי בתל אביב. בהיותו בן חמש עשרה הותר לאימו לעלות לישראל.¹

ניתן לראות מקורותיו בחמש עשרה שנותיו הראשונות, כי ויזלטיר בא מרקע של מולדת שאינה יציבה, משפחה שמתפרקת ומשנה את הרכבה שוב ושוב, ריחוק מאימו, והכל על רקע פוליטי של שנות הארבעים והחמישים של המאה העשרים. הנער מאיר גדל כמעט לבדו, והפך להיות עצמאי בעל כורחו בגיל צעיר. כפי שנראה בשירים בהם תעסוק עבודה זו, תחושת עצמאות, בדידות וניכור למקום בו הוא יושב, הם אלמנטים השבים ועולים. יחד עם עושר תרבותי רב, המורכב משפות שונות אותן למד, ומקומות שונים בהם חי, נוצרת יצירה עשירה ברבדים. ויזלטיר מצליח להעביר בשירים אלה עומק הסטורי ותרבותי של אירופה ושל ישראל גם יחד, ולעמוד על ההבדלים ביניהן. לתחושתו, המשורר מעביר מסר ברור לטובת ישראל ופחות לטובת ערי אירופה, אשר בהן ועליהן נכתבו השירים.

ויזלטיר ידוע כמשורר בעל סגנון ישיר ובוטה, אשר מפעיל את עמדותיו האישיות והפוליטיות על שירתו, ללא התנצלות. חבר השופטים אשר העניק לו את פרס ראש הממשלה לשנת 2010 כתב כי "שירתו הבוטה, המעורבת, המשלבת רטוריקה פוליטית וחברתית עם ממדים אקזיסטנציאליסטיים, הייתה מן הכוחות המרכזיים שעיצבו את פני המודרניזם בשירה הישראלית בשנות השישים והשבעים; אולם היא הוסיפה להתפתח ולהתחדש גם בעשורים הבאים, ובין היתר גבר בה רישומם של היבטים אוטוביוגרפיים אינטימיים ומופנמים".²

יצחק לאור מציין, כי נימתו של ויזלטיר בשיריו נובע מהיותו בן גילם של משוררי "דור המדינה" אך אינו יליד הארץ. ישראל היא הזירה ממנה שואב המשורר את הדימויים שלו, וזהו מקום בו מתבטאת חירותו. לאור מצטט את לאקאן וטוען כי ויזלטיר מושפע ממנו, גם אם לא במודע, בעיסוקו במושגים של "שוליות כפויה" ו"ניכור כפוי". ויזלטיר, על פי לאור, מצטיין ביכולתו כמשורר מודרניסט, יותר מסופרי הקאנון הישראלים המנסים ליצור זהות ברורה מתוך "נפש האומה". ביטויים פוליטיים בשירתו נובעים מהיכולת שלו להבין כי תגי זהות הם משהו זמני ומלאכותי. הוא מצטט את ויזלטיר עצמו, שטען כי למשורר ישראלי יש נאמנות לאמת הפנימית שלו, יותר מלסופרי הפרוזה של דור המדינה, כי הם היו מגויסים לרעיון הציוני ונטולי רוח יצירה עצמאית. על מנת ליישב את המדינה ולהגשים את הרעיון הציוני, התנתקו מעברם ומפריטי

¹ סתוי ושוורץ, 383 - 385.

² מיה סלע, הארץ. 1.12.2010